

MEEDIAPÄDEVUSE INFOKIRI

NOVEMBER 2024

Haridus- ja Teadusministeerium koostöös riigi meediapädevuse võrgustikuga on kokku pannud infokirja, millest leiate infot ja praktilisi soovitusi meediapädevuse arendamiseks. Infokiri on mõeldud eelkõige haridustöötajatele, palume see edastada kõigile, kel võiks olla huvi meediapädevuse teemade vastu. Infokiri ilmub iga kuu teisel neljapäeval.

Palume kõigil soovijail registreerida end infokirja tellijateks.

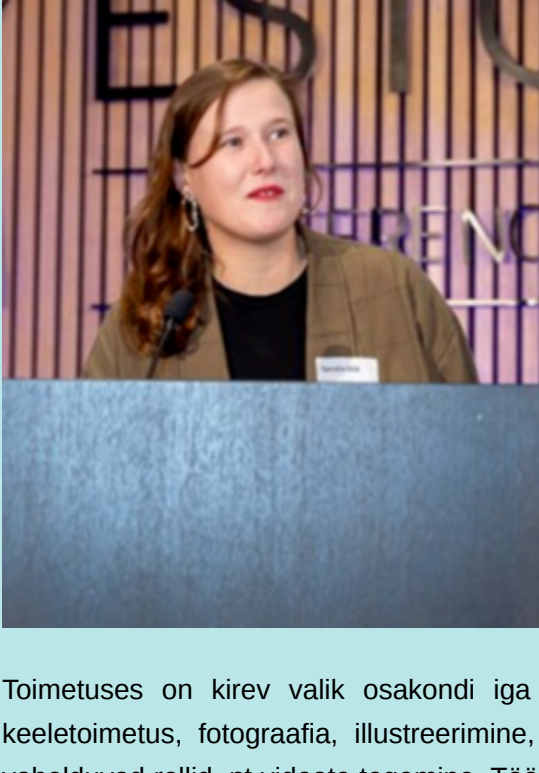
Registreeru

Ootame kõiki huvilisi liituma ka Meediapädevuse Seltsi Facebooki grupiga, et olla jooksvalt kursis värskema teemakohase infoga ja jagada teadmisi meediapädevusest: <https://www.facebook.com/groups/meediapadevuseselts>

2024. aasta meediapädevuse edendajad

Haridus- ja Teadusministeerium, Riigikantselei, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut ja Rahvusraamatukogu on juba kolm järjestikust aastat tunnustanud silmapaistvamaid meediapädevuse edendajaid!

LAUREAADID

Sandra Sild
Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi meediaklubi Sihker ring taskuhäälingu Süntaks juhendaja

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi koolieht Sihker sai 2016. aastal alguse õpilaste uurnestööst. Praegu ei ole Sihker enam aga pelgalt ajakiri – länu ajagratele õpilastele on see arenenud meediaklubi. Paberlehtele on lisandunud Instagram, taskuhääling Süntaks ning Youtube'i kanal.

Toimetuses on kirev valik osakondi iga kime maitsele ja pädevustele: kirjutamine, keeletoetus, fotograafia, illustreerimine, kujendus, turundus, taskuhääling ja mõned vahelduvad rollid, nt videote tegemine. Tõdssse pole kaasatud ainult ajalehe toimetust, vaid suur osa kooliperest ja erinevad väliskülalised, et tuua lugejate-kulajateni lood mitmes maailma otsast ja avada uusi-aknaid vägi erinevatesse teemadesse.

Aga miks just Sihker aitab saada meediapädevaks? Sihkris on klassikalised uudised asendunud interaktiivsete ning eksperimenteerivate vormidega ning lugeja-kulaja on alati kaasamõtteja rollis. Kujundajad, kujendajad, keeletoimetajad annavad paberlehtele viimase lõvi ning teevad artiklivärsmist selge ja puhta välismusega. Töö käigus arenevad meediaklubi liikmete praktilised oskused, milleta on tänapäevase tehnoloogiamajalms keerukas orienteeruda.

Vaata ka:

- Sihker [Instagramis](#)

Maiga Hallap
Sillaotsa Kooli haridustehnoloog

Maiga Hallap on aastatapikkuse kogemusega haridustehnoloog, kes on märkimisväärselt edendunud meediapädevust nii õpilaste, õpetajate kui ka lapsevanemate seas. Tema juhtimisel on Sillaotsa Koolis rakendatud mitmeid uuenduslikke digitehnoloogilisi lahendusi, mille kohta on pidevalt avaldatud kokkuvõtteid nii kooli Facebooki lehel kui ka Digitaals blogis. Tema töö ja pühendumus on toonud kaasa kooli tuntuse kui digitarja ja meediapädeva õppeasutusena.

Koostöös Futurclassiga on Maiga Hallap olnud võimeetelane kursistõpetuse tunnikavade väljatöötamisel ja piloteerimisel Sillaotsa Koolis. Need tunnikavad, mis keskenduvad virtuaalrealsuse (VR) kasutamisele, on nüüd kättesaadavad Futurclassi portaalil, andes õpetajatele üle Eesti võimaluse rakendada neid oma ainetundides. Sillaotsa Kooli ainetundides on VR prille kasutatud laiadastel, näiteks 4. klassi loodusõpetuses, inglise ja vene keele tundides ning III kooliastme loodusainetes, sealhulgas füüsikas ja keemias. Maiga Hallap on suurepärase ja inspireeriv juht ning õpetaja, kes julgustab pidevalt oma kolleege ja õpilasi kasutama uusi ja innovaatilisi digiplatvorme ning tehnoloogiad.

Vaata ka:

- [Digitaals blogi](#)

Mario Kekišev
Pirita Majandusgümnaasiumi meediakonverentsi eestvedaja

Pirita Majandusgümnaasium korraldab Mario Kekiševi eesvedamisel alates 2017. aastast – gümnaasiumi õpilastele meediakonverentsi. Praeguseks on konverents üleilmaline – viimasest konverentsist võitis osa kokku 11 kooli gümnaasistid ja õpetajad. Konverentsi eesmärk on arendada kriitilist mõtlemist ja analüüsivõimet, aidates – n! kaasa isikuvabaduse arengule meediauums. Konverentside salvestusi saab kasutada õppetegevuses.

Samuti on konverentsi korraldamise kaudu loodud kooli töötajatele võimalusi osaleda konverentsi korraldusmeeskonnas, rakendades sealabi õppiva organisatsiooni kultuuri põhimõtteid.

Vaata ka:

- 2024. aasta Pirita Majandusgümnaasiumi meediakonverentsi [salvestust](#)

Tartu Ülikooli eriauhind:

Olga Einasto

Tartu Ülikooli raamatukogu teenindusosakonna juhataja

Olga Einasto on Tartu Ülikooli raamatukogu teenindusosakonna juhataja, kes tegeleb oma igapäevase töö kõrval ka Tartu gümnaasistide meediapädevuse arendamisega. Tema juhendatud uurimistöo saavutas 2024. a Eesti õpilaste teadustööde riiklikul konkursil 1. koha ning Eesti Kaitseminsteeriumi eni-preemia.

Olga Einasto on Tartu Ülikooli raamatukogu teenindusosakonna juhataja, kes tegeleb oma igapäevase töö kõrval ka Tartu gümnaasistide meediapädevuse arendamisega. Tema juhendatud uurimistöo saavutas 2024. a Eesti õpilaste teadustööde riiklikul konkursil 1. koha ning Eesti Kaitseminsteeriumi eni-preemia.

Vaata ka:

- [Intervjuu](#) Olga Einastoga

Kuidas orienteeruda info virvarris?

VAATA JÄRELE!

Meediahariduse aastakonverents 2024: kuidas orienteeruda info virvarris?

2024. a meediapädevuse nädala tähtsündmusena toimus 24. oktoobril aastakonverents "Kuidas orienteeruda info virvarris?". Konverentsil räägiti desinfo ajaloo, kultuuri- ja haridussuutuste osast meediapädevuse kujundamisel, meediavälja hakkamasaamisest ja kriitilise pilgu säilitamisest. Lisaks ettekannetele toimusid praktilised töötööd dialoogi pidamise oskustest, tehisanust, aärmuslike vaadeteiga toimetulekust, tumeveebist jne.

Osalejad viidi ka Pärnu linnas ringkäigule, kus suunati märkama sõnumeid ja mõjutamist linnaruums.

RaRa taskuhäälingus saad kuulata:

- David Vsevol: desinformatsioon on ajaloo eakaaslane
- Arutele: kultuuri- ja mäluasutuste roll meediapädevuse arendamisel

Meediakirjaoskust arendav mäng "Kapiprojekt"

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi tudengite ja Balti Infotiharete Sekkkeskuse (BECID) koostöös on valminud noortele suunatud interaktiivne [meediakirjaoskuse mäng](#), mis õpetab väidete kontrollimist, eristama tehismitekkide loodud pilte pärisfotoedest ning suunab süvenema uudiste, arvamusede ja sisuturunduse erinevustesse. **Mäng kestab veel homseni ehk 11.-15.11.2024.**

Iga päev ootab osalejaid uus väljakutse. Kui oled vantanud kõik küsimused õigesti, saad iga päev erineva ümikaalse koodi, mis avab mystery box'i ehk üllatuskarbi kusapil Eestimaa nurgas asuvas pakiautomaadil! Iga päev avaneb kolm uut uksest – täna võivad need olla Pärnu, homme aga hoopis Saaremaa! Kus täpselt? Selleks jälgi iga päev alates kella 18-st vihtied @kapiprojekt sotsiaalmeedias ([TikTok](#) ja [Instagram](#)), mis juhatavad sind lähemale pakiautomaadile. Kell 19 avalikustame õige asukoha täielikult. Kui oled kiireim, leiad ihaldatud auhinna esimesena!

Veebiseminar tehismitekkide abist õpülesannete loomise

Kutsume õpetajaid **28. novembril kell 16 – 17** Zoomis toimuvale seminarile, kus Tartu Ülikooli meediauuringute kaasprofessor Maria Murmaa-Mengel jagab ideid, kuidas erindõlased õppitajate **tehismitekkide** abil põnevaid ja personaliseeritud õpülesannete luua. Samuti tuleb tuult jutu sellest, kuidas suurte keelemudelele põhised tööriistad saavad olla abiks õpetajate tööburkaatikuks osaga.

Seminar toimub Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi ja Teia ühise algatuse Digimentorid raames. Rohkem kui 50 ideed, kuidas digimeediapädevuste õpet tundidesse lõimida, leiate algatuse veebilehelt [meedia.ut.ee](#). Rohkem info: Digimentorite algatuse koordinaator Inger Klesment, [inger.klesment@ut.ee](#).

Registreerumine [SIIN](#)

RARA

ESTI RAHVUS-RAAMATUKOGU

Haridusprogrammid info kriitilisest hindamisest ja tehismitekkide

- Rahvusraamatukogu tunnis "Libastudes libaustidele" räägib rahvusraamatukogu meediapädevuse spetsialist valetõest, manipulationsõidest, siisu kriitilisest hindamisest jn.
- Haridusprogramm „Seljata tehismitekket“ õpetab hindama tehisarv loodud infot.

Tundide tutvustuse ja broneerimisvõimaluse leiate [RaRa veebilehelt](#).

Tunnid viiakse läbi veebilinnina, RaRas kohapeal või Euroopa Elamuskeskuses.

7.-13. oktoobrin 2024 toimus **Üleriigilise ajalooõistluse MAMMUT esimene voor**, mis oli pühendatud **Eesti Euroopa Liidu ja NATO ühine 20. aastapäevale**. Kuude ülesannete kõrval on alati lahendamiseks ka meediapädevust arendavad ülesanded. Osavõtt võistlusest oli rekordiline. Esimeses voorus osales kokku kõikides vanuseklassides kokku **6516 õpilast**.

Iga klassiastme kolmelle parimale parmale parimale välja Euroopa Parlamendi Büroo Eestis ja Euroopa Komisjoni Eesti Esindus.

Täname veelkord 9.-12. klassi õpilasi Teie jaoks on võistlus seekord lõppenud!

Mammut 2024/25 teine voor toimub 2.-8. detsembrin 2024 ja kolmas voor 10.-16. märtsini 2025 ning on ajalooõhine ja osa kutsutakse võtta 5.-8. klasside õpilasi. Võistluse info ja juhend asuvad [SIIN](#).

Võistlust korraldavad Tartu Ülikooli Teaduskool ning Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Selts.

Targalt internetis advendikalender 2024 "Bitti ja Baidi jõuluseiklus"

Tere! Meie oleme Bitt ja Bait. Kutsune sind osa võtma meie jõuluseiklusest, mille käigus jagame sulle *haid* nippe ja trikke, mida digihäendeid ja interneti kasutades vaja läheb.

Seime oma sõbrat Robot Ottit salakaja.

Meil on vaja sinu abi, et välja selgitada, mis seal kirjas on. Iga päev avaneb kalendris uus aken kasuliku ülesandega, mille vastus aitab meil lähemale mõistatuse lahendamisele.

Lastekaitse Liit kutsub lapsi osa saama Bitti ja Baidi jõuluseiklusest. Alates 1. detsembrist aaneb veebilehel [www.targaltinternetis.ee](#) advendikalender, mis pakub lastele lõbusaid ja harivaid ülesandeid ja kasulikke nõuandeid interneti ja digiseadmete targemast, turvalisemast ja teismikumest kasutamisest. Järgitakse õpetajaid kalendri ka koolis kasutamata ning lapsevanemad kalendri siisu koos oma lastega avastama. Kohtumisen!

Rohkem infot leiad Targalt internetis [veebilehelt](#).

Naiskodukaitse Digiliikur jätkab sõitu!

Digiliikur on igakune veebinar, mis annab huvilistele võimaluse end paremini kursis via infoühiskonna erinevate teemadega. Tegemist on avatud üritusega ehk oodatud on kõik huvilised.

Esmaspäeval, 18.11 kell 19.00 tutvustab Andmekaitse Inspektsiooni koostöövõalikkonna juht Maarja Kirss andmekaitse teemat. Miks on vaja andmeid kaitsta ja kuidas seda teha? Millised andmed on eriti tundlikud ning vajavad suuremat kaitset? Kas ja kuidas saan ma ise oma andmeid kaitsta? Neile ja paljudele teistele küsimustele saab vastused Naiskodukaitse Digiliikuris. Registreeru [SIIN](#).

Esmaspäeval, 9.12 kell 19.00 on jutuks aga erinevad AI tööriistad. Digiliikuris on külas digientusiast Piret Lehist, kes on ka "Nigriti digniprit" veebilehe autor. Piret tutvustab erinevaid AI põhilisi lahendusi (pildi- ja muusikaloogid, kõnesüntees, õppematerjalide loojad jne) ning jagab ka nippe, kuidas jutuaboteid paremini enda jaoks tööle panna. Registreeru [SIIN](#).

Kõik eelmised Digiliikuri veebinarid on järelvaadatavad [Naiskodukaitse YouTube kanalil](#).

RAAMATUUSOOVITUS RAHVUSRAAMATUKOGULT

Leidke raamatukogust:

- [Literacy and identity through streaming media, kids, teens, and representation on Netflix](#) / Damiana Gibbons Pyles

Raamatus käsitletakse voogimeediat, tippemalt Netflix'i ning selle mõju lastele ja teismeliste - meemoodi nad voogimeediat kasutavad, millesel vaitrasi see loob ja millesel elamusel pakub. Kuidas erinevad sotsiaalsed, emilised ja soolised grupid on voogimeedias representeeritud ning kuidas kõik see kujundab laste ja teismeliste mõlemisviisi ja eneseteadvust. Autor pakub palju mõlemisainest, selgitades Netflix'i struktuuri ja toimumispõhimõtteid, näiteks et platvormil kättesaadavaks tehtud sarjadele lisaks loob Netflix omi, et pakkuda rohkem valikuvõimalusi ning muuta platvormi veelgi interaktiivsemaks. Kas me saame selle aina kasutavaks hõlkkama ning kuidas saame leida seda, mis meid päriselt huvitab vastukaaluga sellele, mida meile peale surutakse?

• [Information literacy and social media: empowered student engagement with the ACRL framework](#) / Michele Santamaría, Nicole Plannenstiel

Õpetamine ja õppimine koos sotsiaalmeediaga? See näemat sisaldab turnipäeva ja ideid, kuidas ühendada sotsiaalmeedia ning info- ja meediapädevusi.

MEEDIAPÄDEVUSEST MEEDIAS

Õpetajate [Lehe](#) [erilehes](#) oavade eksperdid teemat eri nurkade alt ja annavad soovitusi, kuidas info virvarris orienteeruda ja ka õpilastele vajalikke teadmised edasi anda.

- Meediapädevuse arendamiseks on vaja huvi ja mõistmist
- Digitalne heaolu ja meediapädevus – kuidas tagada laste jaoks nende tasakaal?
- Desinformatsioon on kasvav oht
- Kooli 2.0. Kuidas tehismitekkidest kasu saada õppimist
- Andmeid pole vaja andmete pärast. Andmetarkuse kolm sammast
- Kuidas kaasata meediahariduses õpilasi?
- Meediatõemassis saab lõimida iga õppeainega
- Digikets ehk aegade jooksul kogunenud digipõlgi
- Kes teeb õpilase meediapädevaks?
- Viee kikkpa infopädevaks. Viikipeedia võimalustest koolides
- Kirine usaldusväärse info
- Õpetaja, kes sind ründab?
- Õppimine koomiksile abil – Porsas Pets toob digiteemad klassiruumi

MEEDIAPÄDEVUSEST TASKUHÄÄLINGUTES

[Podme](#), [Andrew Tate](#) ja [pornoograafia](#) – [Kun](#) – [möödaajalamsatud teemad meediapädevuses](#): TU kaasprofessor Maria Murmaa-Mengel räägib Pärnu Postimehe taskuhäälingu, kuidas sotsiaalmeedia kujundab inimeste hoiakuid ning jagab nõuandeid, kuidas infoalvas säilitada realistlik maailmapilt ja vältida klikakambrite mõju.

• [Meediapädevus – kuidas digiajalust info hankides mitte petta?](#) Haridus- ja Teadusministeeriumi taskuhäälingu külalisteks on Postimehe peatoimetaja Prit Hõbemägi, Riigikantselei strateegilise kommunikatsiooni nõunik Stella Saarts ja Hõlase Kolledži füüsikapeetaja Martin Valik.

Inforuumi ülevaade Eesti võimandist välismedias ja Eesti-suunalisest infomüüjutegevuses

Kuukiri annab seekord ülevaate ka avaliku arvamuse hetke seisust. Tegemissoovitusel käsitlevad väliskirjeldusi, sotsiaalmeedia algoritmide mõju ja tehismitekkide rolli valeinfo võimendamisel, eriti seoses USA valimistega.

Loe lähemalt Riigikantselei strateegilise kommunikatsiooni nõunike poolt kokkupannd kuukirjast [SIIN](#).

Haridus- ja Teadusministeerium
Manga 19, 60088 Tartu
[info@ghm.ee](#)

[Meedia](#) ja [infokirja](#) koostaja

suur